

דף מקורות

ספר שמואל א', י"ט-כ"ג

נושא השיעור: עליית דוד והידרדרותו של שאול

1. מלבי"ם שמ"א ט"ז, יד:

רוח ה' הוא התעצמות שפע הרוחניות בענין א-להי אשר חל על כחותיו הנפשיות ותלבישהו רוח גבורה, ותמלאהו רוח חכמה ודעת ויראת ה', ואיש הזה גם כליו הבשריים נושאי הכחות הנפשיות יוכנו אל השפע הלז להיותם משכן הכבוד. אמנם עת יוסר ממנו השפע בחטאו, וכליו יורקו מהרוחניות השוכן בהם, ירגיש החסרון הזה וישתומם ויתבהל, ותחת רוח הנשגב ישכן בו רוח אחר שחוריי מלא בלהה ועצב דאגה ובעתה, וזה שאמר: ובעתתו רוח רעה וכו'.

2. אלשיך שמ"א י"ח, א:

ויהי ככלותו לדבר אל שאול ונפש יהונתן נקשרה כו'. והוא, כי בסוף דבריו באומרו (י"ז, נח) "בית הלחמי", הורה כי מפרץ קא אתי, ואז נתאמת ליהונתן כי אליו נוגע המלכות מאת ה', אז סרה ממנו קנאת קחתו המלכות ממנו, כי מה' היתה לו, על כן ויאהבהו על שלמותו...

3. מלבי"ם שמ"א י"ח, א:

שמצד רוח הגבורה והקדושה היה קשר והתחברות בנפש, כי הדומה ימשך וישתוקק אל הדומה: "ויאהבהו יהונתן כנפשו" - רוצה לומר שלא היתה אהבת הערב או המועיל, רק אהבה עצמיית שיאהב הטוב את הטוב, והיתה האהבה כנפשו שהיא האהבה העזה שאין למעלה ממנה:

4. אברבנאל שמ"א כ':

וחזר לגעור ליהונתן ואמר: הלא ידעתי כי בוחר אתה לבן ישי, רוצה לומר איך נתת לו רשות לילך מכאן? אין זה כי אם להצילו מידי, כי כבר ידעתי זה ימים שבוחר אתה בבן ישי והוא באמת לבשתך ולבשת ערות אמך, רוצה לומר שיאמרו שאינך בני ושאינך זנתה עלי, אחרי אשר אהבת את שונאי ואינך מסכים עמי ולא חושש לכבודי... הנה התבאר מזה מעלת אהבת יהונתן לדוד עד שהיה חפץ שימלוך.

5. אברבנאל שמ"א י"ט:

זכר הכתוב שדוד בא אל שמואל והגיד לו את כל דרכי שאול ועסקיו בכל הארבעה דרכים אשר כבר עשה להרגו, ועשה זה דוד לפי ששאל היה נמשח על ידי שמואל ודוד גם כן נמשח על ידו והיה שמואל נביא אלקים, והלך דוד אליו לזעוק ממה שהיה שאול עושה נגדו ולבקש ממנו עצה ותנחומין, ושיגיד לו ברוח נבואתו מה יעשה ואיך ימלט את נפשו, אחרי אשר האמין כי מהשם כל משפטו וכל מעשיו מושגחים...ראה כל אחד מהמלאכים את להקת הנביאים... מגידים העתיד להיות, והוא שימלוך דוד על כל ישראל ושלא ישליט האלקים אל שאול להמיתו, הנה כאשר ראו זה המלאכים ושמואל היה עומד עליהם ומקיים את דבריהם התנבאו המלאכים גם כן... שימלוך דוד על כל פנים, ומפני זה נמנעו מלקחת את דוד כי לא רצו לשלוח יד במשיח ה' ולא חזרו אל שאול כי יראו את ה' ומאסו בדברי שאול... ובהיותו שאול מתבודד ומתנבא בביטול החושים, ברח דוד משם והיה לו מקום וזמן להמלט...

6. אברבנאל שמ"א כ':

ושאול לו באלהים - להגיד לו דרכו והוא בורח מפני, ומדרשו: עשיתו מלך שאין נשאלין באורים ותומים אלא למלך ולאב בית דין ולמי שצורך צבור בו:

סמנו בצבע אחד את כל המילים המתארות את דוד או את יחס האנשים כלפיו, ובצבע השני לסמן את כל הביטויים המתארים את הפעולות או המחשבות של שאול.

שמ"א י"ח: ויהי ככלתו לדבר אל שאול ונפש יהונתן נקשרה בנפש דוד ויאהבו [ויאהבהו] יהונתן כנפשו. ב ויקחהו שאול ביום ההוא ולא נתנו לשוב בית אביו. ג ויכרת יהונתן ודוד ברית באהבתו אתו כנפשו. ד ויתפשט יהונתן את המעיל אשר עליו ויתנהו לדוד ומדיו ועד חרבו ועד קשתו ועד חגרו. ה ויצא דוד בכל אשר ישלחנו שאול ויטיל וישמהו שאול על אנשי המלחמה ויטב בעיני כל העם וגם בעיני עבדי שאול.

ו ויהי בבואם בשוב דוד מהכות את הפלשתי ותיצאנה הנשים מקל ערי ישראל לשור [לשיר] והמחלות לקראת שאול המלך בתפיים בשמחה ובשלישים. ז ותענינה הנשים המשחקות ותיאמרנה הכה שאול באלפו [באלפיו] ודוד ברבבותיו. ח ויחר לשאול מאד וירע בעיניו הדבר הזה ויאמר נתנו לדוד רבבות ולי נתנו האלפים ועוד לו אף המלוכה. ט ויהי שאול עון [עוין] את דוד מהיום ההוא והלאה. י ויהי מחרת ותיצא רוח אלהים רעה אל שאול ויתנבא בתוף הבית ודוד מנגן בידו כיום ביום והחנית ביד שאול. יא ויטל שאול את החנית ויאמר אכה בדוד ויבקר ויטב דוד מפניו פעמים. יב וירא שאול מלפני דוד כי היה יהוה עמו ומעם שאול סר. יג ויסרהו שאול מעמו וישמהו לו שר אלף ויצא ויבא לפני העם. יד ויהי דוד לכל דרכו משכיל ויהוה עמו. טו וירא שאול אשר הוא משכיל מאד ויגר מפניו. טז וכל ישראל ויהודה אהב את דוד כי הוא יוצא ויבא לפני העם. יז ויאמר שאול אל דוד הנה בתי הגדולה מרב אתה אמן לך לאשה אף היה לי לבן חיל והלחם מלחמות יהוה ושאול אמר אל תהי ידי בו ותהי בו יד פלשתים... כה ויאמר שאול כה תאמרו לדוד אין חפץ למלך במהר כי במאה ערלות פלשתים להנכם באיבי המלך ושאול חשב להפיל את דוד ביד פלשתים. כו ויגדו עבדיו לדוד את הדברים האלה וישר הדבר בעיני דוד להתחמם במלך ולא מלאו הימים. כז ויקם דוד וילך הוא ואנשיו ויבא בפלשתים מאתים איש ויבא דוד את ערלתיהם וימלאום למלך להתחמם במלך ויתן לו שאול את מיכל בתו לאשה. כח וירא שאול וידע כי יהוה עם דוד ומיכל בת שאול אהבתה. כט ויאסף שאול לרא מפני דוד עוד ויהי שאול איב את דוד כל הימים. ל ויצאו שרי פלשתים ויהי מדי צאתם שכל דוד מכל עבדי שאול ויקר שמו מאד.